

**UCHWAŁA NR XLI/245/2021
RADY GMINY CEKÓW-KOLONIA**

z dnia 10 listopada 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Ceków-Kolonia na lata
2021-2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2021r. poz. 710 z późn. zm.) Rada Gminy Ceków-Kolonia uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Ceków-Kolonia na lata 2021 – 2024, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ceków-Kolonia

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Ceków-Kolonia

Józef Majewski

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024



Spis treści:

1. Wstęp	5
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	6
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	7
3.1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	8
3.2. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	15
3.3. Ustawa – prawo budowlane	15
3.4. Ustawa o ochronie przyrody	17
3.5. Ustawa o gospodarce nieruchomościami	17
3.6. Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych	18
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	19
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	19
4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022	19
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa	20
4.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	20
4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+	21
4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020	29
4.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu	29
4.3.1. Program opieki nad zabytkami Powiatu Kaliskiego na lata 2020-2023	29

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	30
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami opracowanymi na poziomie gminy	30
5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	30
5.1.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	32
5.1.3. Uwarunkowania ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	34
5.1.4. Gminny program ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	35
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	35
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy	35
5.2.2. Krajobraz kulturowy	36
5.2.3. Zabytki nieruchome	37
5.2.4. Zabytki ruchome	38
5.2.5. Zabytki archeologiczne	39
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	41
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne	42
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	42
5.3.1. Rejestr zabytków	42
5.3.2. Pomniki historii	43
5.3.3. Parki kulturowe	43
5.4. Gminna ewidencja zabytków nieruchomych	43
5.5. Gminna ewidencja zabytków archeologicznych	45

5.6. Zabytki rejestrowe stanowiące własność gminy	55
6. Ocena stanu zachowania zabytków. Analiza szans i zagrożeń	55
7. Założenia programowe	58
7.1. Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami	58
7.2. Kierunki działań i zadania gminnego programu opieki nad zabytkami	59
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	63
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	64
10. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	64

1. Wstęp

Gmina Ceków-Kolonia zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części wielkopolski i jako jedna z 11. gmin współtworzy powiat kaliski. Podobnie jak większość gmin powiatu kaliskiego Ceków-Kolonia jest gminą wiejską o powierzchni 88,19 km², której zdecydowaną większość stanowią grunty rolne (ok. 2/3 powierzchni) i użytki leśne i zadrzewione skupione dwóch największych enklawach pomiędzy miejscowościami Kamień i Morawin oraz na większym obszarze obejmującym północno-wschodnią część gminy w okolicach miejscowości Kuźnica, Nowa Plewnia, Przespolew Pański oraz Prażuchy Stare i Nowe. Niemal centralnie przez środek gminy przebiega droga wojewódzka nr 470, wzdłuż której koncentruje się większość najgęściej zamieszkałych miejscowości tj. Ceków-Kolonia, Ceków, Morawin, Kamień, Szadek, Plewnia. Największymi wsiami usytuowanymi w pozostałej części gminy są Kosmów, Przespolew Kościelny i Pański oraz Stare Prażuchy. Ogólnie gmina Ceków-Kolonia należy do najsłabiej zaludnionych gmin powiatu kaliskiego o średniej gęstości zaludnienia wynoszącej ok. 54 osoby na kilometr kwadratowy. Całkowita liczba ludności wynosi obecnie około 5750 mieszkańców. Pod względem geograficznym obszar gminy Ceków-Kolonia położony jest w obrębie Niziny Południowowielkopolskiej na Wysoczyźnie Kaliskiej we wschodniej części współtworzącej pas morenowych Wzgórz Opatowsko-Malanowskich rozpościerających się wzdłuż przepływającej przez gminę Ceków-Kolonia od północno-wschodu w kierunku południowo-zachodnim rzeki Żabianki oraz Swędni stanowiącej wschodni dopływ rzeki Proсны.

Gmina Ceków-Kolonia posiada szereg walorów turystyczno-rekreacyjnych, uchodząc – w ramach powiatu kaliskiego – za obszar czysty ekologicznie z dużą ilością lasów oraz z obszarem chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Swędni” (Natura 2000 – obszar siedliskowy). W wielu miejscach rozdrobniona struktura osadnicza połączona z licznymi gospodarstwami tworzy w obrębie gminy duży potencjał o charakterze agroturystycznym, który uzupełniony o obiekty zabytkowe stanowi o wartości istniejącego dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Mając na względzie przyszły rozwój gminy Ceków-Kolonia objawiający się m.in. w realizacji nowych inwestycji i wprowadzaniu rozmaitych innowacyjnych technologii mających na celu poprawę warunków życia lokalnej społeczności mieszkańcy a w szczególności władze gminy powinny wykazać się zrozumieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Cele związane z szeroko pojętą modernizacją oraz podniesieniem poziomu życia mieszkańców gminy należy traktować na równi z troską o niematerialne potrzeby lokalnej społeczności związane przede wszystkim z zachowaniem i poprawą stanu zachowania środowiska naturalnego oraz rozwojem szeroko rozumianej sfery kultury, w tym ochroną lokalnej tożsamości i tradycji. Poprzez realizację ww. celów należy rozumieć również ochronę materialnych dóbr kultury zlokalizowanych na terenie gminy współtworzących tzw. dziedzictwo kulturowe, czyli „(...) zasób rzeczy nieruchomości i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi uznawanymi za podstawę ochrony prawnej dla dobra konkretnego społeczeństwa i jego rozwoju oraz dla przekazania

ich następnym pokoleniom, z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej¹. Zabytki stanowią między innymi o charakterze lokalnej tożsamości tzw. „małej ojczyzny” i jej mieszkańców mających moralny obowiązek przekazania ich w jak najlepszym stanie następnym pokoleniom, które będą mogły w równym stopniu doświadczyć utrwalonych w nich wartości kulturowych.

Konieczność opracowania programu opieki nad zabytkami wynikająca z przepisów prawa powszechnego stanowi sformalizowany wyraz troski o zachowane w gminie Ceków-Kolonia materialne składniki dziedzictwa kulturowego, które z uwagi na postępujący rozwój objawiający się m.in. w szeregu działań inwestycyjnych realizowanych przez władze lokalne oraz mieszkańców nie spowodował w konsekwencji uszczerbku w zachowanej strukturze obszarów i obiektów o cechach zabytkowych. Kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju oraz mając na uwadze perspektywę wyrażoną w treści niniejszego dokumentu społeczność lokalna w decydującym stopniu przyczynia się do właściwego zarządzania historycznie ukształtowanym ładem przestrzennym wraz z dostosowaniem do niego przyszłych projektów i zamierzeń o charakterze inwestycyjnym.

Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024 ma w zamierzeniu stać się dokumentem pozwalającym wnikliwie przeanalizować istniejące na terenie gminy wartości kultury materialnej i przyczynić się do prawidłowego przebiegu nieuniknionych procesów rozwojowych i modernizacyjnych w sferze gospodarczej i społecznej.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Bezpośrednią podstawę prawną dla opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024 stanowi art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.), według którego:

1. wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
2. gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
3. gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
4. z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy;

¹ Jan Pruszyński, „Dziedzictwo kultury Polski. Jego straty i ochrona prawna”, T. 1., Kraków 2001, s. 50.

Dodatkową przesłankę prawną dla stworzenia niniejszego dokumentu stanowi także ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), która w art. 7 ust. 1 pkt 9 wskazuje, że zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m. in. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce

W obowiązującym w Polsce systemie prawnym ochrona zabytków i całości dziedzictwa kulturowego została zagwarantowana w najważniejszym akcie prawnym jaki stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Z treści art. 5 i 6 wynika, iż konstytucyjnym obowiązkiem państwa i każdego obywatela jest stanie na straży m.in. szeroko rozumianego dziedzictwa narodowego, które w dużym stopniu tworzą zabytki. Ponadto zabytki jako obiekty silnie nacechowane kulturowo wartościami materialnymi jak i niematerialnymi, stanowią dobro wspólne wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z zapisem umieszczonym w art. 82 Ustawy Zasadniczej dbałość i troska o dobro wspólne jest obowiązkiem każdego obywatela Państwa Polskiego.

Opisane powyżej uwarunkowania prawne wynikające z zapisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowią, że między innymi sprawowanie ochrony i opieki nad zabytkami jest ważną dziedziną, w której realizuje się polityka kulturalna państwa. Zabytki będące materialnym dziedzictwem kulturowym stanowią także dobro kultury w sensie niematerialnym upamiętniającym istotne dla tożsamości kulturowej wydarzenia z historii, postaci historyczne, idee wyrażające się m.in. ewoluujących stylach historycznych tworzących historię szeroko rozumianej sztuki i kultury.

Najistotniejsze uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zawarte są w następujących obowiązujących ustawach:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zmianami);
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zmianami);
- ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zmianami);
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1990 ze zmianami);

- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 194 ze zmianami);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1501 ze zmianami).

Ochrona zabytków przechowywanych w muzeach, w bibliotekach i w archiwach została ustalona w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 902 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 ze zmianami);
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 164 ze zmianami).

3.1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Art. 3 pkt 1, 2 i 3

Zabytkiem nieruchomym lub ruchomym jest nieruchomości lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Art. 3 pkt 4

Zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem

Art. 3 pkt 14

Krajobraz kulturowy zdefiniowany został jako postrzegana przez ludzi przestrzeń zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka.

Art. 3 pkt 12

Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny zdefiniowany został jako przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg.

Art. 3 pkt 13

Historyczny zespół budowlany zdefiniowany został jako powiązana przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi

Art. 3 pkt 15

Otoczenie [zabytku] zdefiniowane zostało jako teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 3 pkt 6

Prace konserwatorskie zdefiniowane zostały jako działania mające na celu zabezpieczenie i utwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań.

Art. 3 pkt 7

Prace restauratorskie zdefiniowane zostały jako działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań.

Art. 3 pkt 8

Roboty budowlane zdefiniowane zostały jako budowa, a także prace polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku.

Art. 3 pkt 9

Badania konserwatorskie zdefiniowane zostały jako działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich.

Art. 3 pkt 10

Badania architektoniczne zdefiniowane zostały jako działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń.

Art. 3 pkt 11

Badania archeologiczne zdefiniowane zostały jako działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego.

Art. 4

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury

Art. 7

Formami ochrony zabytków są:

- **wpis do rejestru zabytków**
rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków [art. 8]; do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku [art. 9]; do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego

zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę **[art. 10]**

- **wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa**

Listę Skarbów Dziedzictwa prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, zaliczany do jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1, na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego **[art. 14a]**

- **uznanie za pomnik historii**

zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego **[art. 15]**

- **utworzenie parku kulturowego**

- w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej,
- uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1,
- wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy,
- w celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem,
- park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony,
- dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego **[art. 16]**

Na terenie ustanowionego przez radę gminy parku kulturowego mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej,
 - zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych,
 - umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1,
 - składowania lub magazynowania odpadów **[art. 17]**
- **ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację w zakresie lotniska użytku publicznego.**

Art. 18

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W strategiach, analizach planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków
- zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu
- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- parków kulturowych.

Art. 19

W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków

W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- ochronę zabytków nieruchomości, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22 pkt 4

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Art. 22 pkt 5

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

Art. 81

W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 82

Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej.

W celu zapewnienia realizacji postanowień określonych w ust. 1 organy uprawnione do udzielania dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.

Art. 89

Organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków

3.2. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Art. 1 ust. 2 pkt 4

W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Art. 53 ust. 4 pkt 2

Decyzje w sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o w sprawach ustalenia warunków zabudowy wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków - w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 ze zmianami) oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

3.3. Ustawa – prawo budowlane

Art. 5 ust. 1 pkt 7

Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając m.in. ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

Art. 29 ust. 2 pkt 1 i 6

Pozwolenia na budowę nie wymaga wykonywanie robót budowlanych polegających m.in. na remoncie istniejących obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych, z wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz instalowaniu tablic i urządzeń reklamowych, z wyjątkiem usytuowanych na obiektach wpisanych do rejestru zabytków w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art. 30 ust 7 pkt 2

Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, o której mowa w ust. 5, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2

Pozwolenia nie wymaga rozbiórka m.in. budynków i budowli – niewpisanych do rejestru zabytków oraz nieobjętych ochroną konserwatorską – o wysokości poniżej 8 m, jeżeli ich odległość od granicy działki jest nie mniejsza niż połowa wysokości oraz obiektów i urządzeń budowlanych, na budowę których nie jest wymagane pozwolenie na budowę, jeżeli nie podlegają ochronie jako zabytki.

Art. 39

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Art. 67

Jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, właściwy organ wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia.

Przepisu tego nie stosuje się do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.

W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzję, o której mowa powyżej, właściwy organ wydaje po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Art. 71 ust. 5 pkt 3 lit. b

Właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części może spowodować niedopuszczalne pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

3.4. Ustawa o ochronie przyrody

Art. 83a ust. 1

Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wojewódzki konserwator zabytków.

3.5. Ustawa o gospodarce nieruchomościami

Art. 13 ust. 4

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 13 ust. 5

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 29 ust 2

Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie.

Art. 45 ust. 2a

W przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w decyzji.

Art. 96 ust 1 i 1a

Podziału nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział.

W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa powyżej wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości.

Art. 109 ust. 1 pkt 4

Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

3.6. Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych

Art. 7 ust. 1 pkt 6

Zwalnia się od podatku od nieruchomości grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

4.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami stanowi podstawowy instrument planowania w dziedzinie ochrony zabytków w skali państwa i wyznacza politykę poszczególnych rządów w tej dziedzinie. Zgodnie z art. 84 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami inicjuje i opracowuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków. Celem krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochronnych wynikających z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Aktualnie obowiązującym tego typu dokumentem jest „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022” zatwierdzony uchwałą Nr 82/2019 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami stanowi dokument o znacznym stopniu ogólności, który przede wszystkim skoncentrowany jest na sposobie centralnego zarządzania materialnym dziedzictwem kulturowym, jako główny dokument strategiczny określający cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Podmiotem wiodącym odpowiedzialnym za jego realizację ze strony władz centralnych jest Narodowy Instytut Dziedzictwa, a także wojewódzcy konserwatorzy zabytków, dyrektorzy urzędów morskich, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz inne podmioty – w zależności od potrzeb. Realizację Programu koordynuje oraz sprawuje nad nią nadzór minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przez powołanego przez siebie Koordynatora Programu.

„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022” nie zawiera żadnych konkretnych zapisów odnoszących się do obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy Ceków-Kolonia.

W punktu widzenia relacji „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022” z Gminnym programem opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024” najistotniejsza jest poruszana w ww. dokumencie kwesta realizacji celu szczegółowego 1.: Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w kierunku działania 1.1.: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym. Wśród

czterech zadań służących realizacji ww. kierunku krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wskazuje na:

- szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełno sprawnościami (zadanie 1.1.1.)
- budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym (zadanie 1.1.2.)
- merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach (zadanie 1.1.3.)
- konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrożenie programu opieki nad zabytkami (zadanie 1.1.4.)

Z uwagi na szczególną rolę jednostek samorządu terytorialnego przy realizacji nałożonych na gminy zadań - obejmujących np. ewidencjonowanie zasobu zabytkowego, zachowanie krajobrazu kulturowego, jak i odpowiednie gospodarowanie otoczeniem zabytków w procesie planowania przestrzennego szczególnie – niezwykle ważne znaczenie ma wsparcie merytoryczne przy zarządzaniu dziedzictwem kulturowym poszczególnych gmin realizowane przez organy ochrony zabytków oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Wsparcie organów Państwa przy ochronie zabytków ma przyczynić się do zwiększenia efektywności wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego zadań i odbywać ma się m.in. poprzez prowadzenie ogólnodostępnego portalu informacyjnego o dziedzictwie kulturowym, organizowanie bezpośrednich szkoleń i warsztatów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, a także poprzez wsparcie merytoryczne w formie wydawanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa opracowań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie samorządów lokalnych.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami opracowanymi na poziomie województwa

4.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje sejmiki województw do uchwalenia strategii rozwoju województw. Określać ma ona uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województw.

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego i przyjętym Uchwałą nr XVI/287/2020 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r.

Ustalenia zawarte w przedmiotowym opracowaniu stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, który ma istotne znaczenie dla dalszego opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie województwa. Ta zależność wpływa na znaczny stopień ogólności, jaki cechuje strategię rozwoju, w tym także w zakresie problematyki związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

W „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030” określono cztery generalne cele strategiczne:

- wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
- rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
- rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
- wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem

W treści dokumentu kwestie dotyczące obszaru kultury, w tym dziedzictwa kulturowego potraktowane zostały dość marginalnie i zawarte zostały w ramach celu strategicznego 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu i celu operacyjnego 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu.

Wśród zaproponowanych pakietów działań umieszczony został program zatytułowany „Dziedzictwo kulturowe Wielkopolski” sprowadzający się do podkreślania bogactwa dziedzictwa kulturowego, które odgrywa dużą wartość dla zachowania tradycji i tożsamości kulturowej mieszkańców, odbudowy i utrzymania materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu. W celu zwiększenia udziału mieszkańców w kulturze, wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa niezbędne jest wsparcie inwestycji także w tym obszarze kultury.

Wśród identyfikowanych w tym zakresie potrzeb „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030” wymienia m.in.: rozwój i promocję produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego. Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i dalszy rozwój znaczącego potencjału turystyki kulturowej Wielkopolski, opartej głównie na szczególnej roli regionu w historii Polski, w tym szlaków turystyki kulturowej, zwłaszcza Szlaku Piastowskiego ze względu na jego rangę i znaczenie historyczne.

4.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska+” został uchwalony Uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.

Dokument ma bardzo istotne znaczenie dla obszaru Wielkopolski, gdyż kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej należy do jednego z głównych zadań realizowanych przez samorząd województwa wielkopolskiego, a plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju regionu. Określa on zarówno politykę przestrzenną, a także docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną w obrębie Wielkopolski oraz wskazuje działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego w strukturze całego planowania zajmuje pośredni poziom pomiędzy koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju a studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Wspólnie ze strategią rozwoju województw wielkopolskiego dokument ten współtworzy integralny element systemu planowania rozwoju regionu, pełniąc rolę koordynacyjną wobec podejmowanych na jego terenie przedsięwzięć o istotnym znaczeniu dla regionu. Ponadto plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje najistotniejsze uwarunkowania w kontekście zagospodarowania przestrzennego Wielkopolski, jak również określa model rozwoju przestrzennego, wpływając tym samym na politykę przestrzenną i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w województwie.

Spośród zakresu rzeczowego plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uwzględnia ustalenia strategii rozwoju województwa, a także rekomendacje oraz wnioski zawarte w audycie krajobrazowym. Natomiast w odniesieniu do polityki przestrzennej uwzględniającej ogólne zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jednym z elementów, które dokument ten określa jest m.in. system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Jedną z zasad realizacji planu na poziomie regionalnym jest jego spójność z poszczególnymi strategiami, opracowanymi na szczeblu krajowym i regionalnym programami rozwoju, a także z wszelkimi zamierzeniami inwestycyjnymi podmiotów publicznych – w perspektywie średnio i długookresowej – w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego

Wspomniana realizacja polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym prowadzona będzie poprzez działania samorządu województwa polegające w szczególności na m.in. wdrożeniu zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Zasadę realizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego na poziomie lokalnym stanowi konieczność zachowania zgodności dokumentów planistycznych poziomu lokalnego z opracowaniami wyższego szczebla realizowana poprzez obowiązek sukcesywnego dostosowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do ustaleń „Planu zagospodarowania przestrzennego

województwa wielkopolskiego. Wielkopolska+”. Jednocześnie ze względu na skalę opracowania dokumentu informacje przedstawione na planszach tematycznych planu nie stanowią ustaleń wiążących w zakresie szczegółowej lokalizacji poszczególnych działań w przestrzeni. Planowana realizacja konkretnych inwestycji wymagać będzie doprecyzowania na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w dalszej konsekwencji w szczegółowych zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gmin. Umieszczenie w przestrzeni znaczących dla regionu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego mają charakter orientacyjny, wskazany poprzez określenie punktów, które inwestycje mają połączyć, przy czym możliwe jest realizowanie innych inwestycji celu publicznego nieuwzględnionych w dokumencie przy zachowaniu działań eliminujących, ograniczających lub kompensujących ewentualne negatywne oddziaływania i skutki planowanych przedsięwzięć oraz łagodzących kolizje z docelowymi funkcjami terenów.

W odniesieniu do zachowanego na terenie Wielkopolski dziedzictwa kulturowego, przy szczególnym uwzględnieniu materialnych jego elementów powszechnie określanych jako zabytki w treści rozdziału I planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego stanowiącej syntezę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego województwa opisane zostały uwarunkowania wewnętrzne, wśród których wskazane zostało właśnie dziedzictwo kulturowe (punkt 3.3).

Na blisko ośmiu stronach ww. punktu poświęconego dziedzictwu kulturowemu Wielkopolski scharakteryzowana została pokrótce duża różnorodność dziedzictwa kulturowego wynikająca przede wszystkim z dziejami Wielkopolski w okresie od początków osadnictwa do końca XX wieku i widoczna m.in. w krajobrazie kulturowym, urbanistyce, i architekturze poszczególnych obszarów regionu.

Wysoka wartość kulturowa obiektów zabytkowych na terenie województwa wielkopolskiego scharakteryzowana została poprzez wymienienie najważniejszych zabytków w obrębie Wielkopolski wpisanych na Listę Dziedzictwa Europejskiego (Wzgórze Lecha w Gnieźnie) oraz uznanych za Pomniki Historii (11 obiektów), a także wskazano istotne w skali kraju elementy dziedzictwa kulturowego – istotnego w skali kraju – związanego z kształtowaniem się państwa polskiego zlokalizowane na trasie Szlaku Piastowskiego.

W dalszej części pokrótce zanalizowane zostało bogactwo obszarów i obiektów zabytkowych poprzez wskazanie liczby zabytków wpisanych do rejestru, wśród których na szczególne wyróżnienie zasługują układy urbanistyczne, obiekty sakralne, cmentarze różnych wyznań, obiekty architektury rezydencjonalnej, zabytki techniki, obiekty architektury obronnej oraz licznie występujące zabytki ruchome. Osobno opisane zostało dziedzictwo archeologiczne, które bardzo licznie występuje na terenie Wielkopolski, a także wymieniono charakterystyczne dla regionu obszary o wyjątkowych walorach kulturowych oraz wysokich wartościach przyrodniczych (parki kulturowe i krajobrazowe), obszary o wysokich wartościach

przyrodniczych i wyróżniających się walorach kulturowych i obszary o wysokich wartościach kulturowych stanowiące o tożsamości regionalnej.

Niewielką wzmiankę poświęcono stopniowi rozpoznania dóbr kultury współczesnej, nieco więcej miejsca poświęcając gęstej sieci szlaków kulturowych, dużemu znaczeniu obiektów kultu religijnego i miejscom pamięci narodowej

W dalszej kolejności przedstawiony został zakres instytucjonalnej działalności kulturalnej w Wielkopolsce oraz wysokie znaczenie wydarzeń kulturalnych o dużej randze w skali kraju i regionu, a także bogactwo niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Istotne zapisy umieszczone w treści planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego poświęcone problematyce ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie Wielkopolski dotyczą zagrożeń w tym obszarze, które polegają m.in. na eliminacji zjawisk zagrażających zachowaniu i utrudniających dostępność dziedzictwa kulturowego (zabytków nieruchomych, w tym archeologicznych, ruchomych i niematerialnych), do których należą m.in.:

- intensywne procesy suburbanizacji w otoczeniu dużych i średnich miast – wyludnianie się centrów miast, a w konsekwencji ich degradacja przestrzenna i społeczno-gospodarcza;
- zainwestowanie przestrzeni na terenach otwartych oraz obszarów atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo;
- konflikty przestrzenne wynikające z przebiegu szlaków transportowych – brak obwodnic drogowych dla miejscowości o zachowanych historycznych układach przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków – przez historyczne centra 32 miejscowości przebiegają drogi krajowe, przez 40 – drogi wojewódzkie, a przez 38 – drogi powiatowe;
- konflikty przestrzenne wynikające z potrzeb rozwoju naziemnych sieci infrastruktury technicznej, w tym instalacji do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- zagrożenia wynikające z lokowania w sąsiedztwie zabytków obiektów niedostosowanych do skali otoczenia, często stwarzających kolizję widokową w obszarach stanowiących przedpola ekspozycji dla obiektów cennych kulturowo oraz wynikające z nieodpowiedniej dbałości o estetykę nowych obiektów niedostosowaną do wartości przestrzeni, w której są realizowane,
- konflikty wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej rolniczej i wydobywczej oraz wynikające z przeprowadzanych inwestycji budowlanych m.in. budowy nowych szlaków komunikacyjnych, linii energetycznych, zbiorników wodnych czy budownictwa w ujęciu ogólnym, wymagających prac ziemnych, zagrażające przede wszystkim zabytkom archeologicznym – ok. 68% stanowisk archeologicznych jest zagrożona w wyniku działalności rolniczej, tzw. głęboką orką,

1% w wyniku wydobywania kruszyw, 20% stanowisk – w wyniku działalności inwestycyjnej

Dodatkowo dostrzeżone zostało zagrożenie dla zachowania dziedzictwa niematerialnego objawiające się w zjawiskach związanych z globalizacją, migracjami, postępującymi procesami urbanizacji i industrializacji oraz zanikiem przekazu międzypokoleniowego lub nadmiernym ruchem turystycznym.

Ostatni fragment tekstu poświęconego dziedzictwu kulturowemu poświęcony został charakterystyce zróżnicowanych walorów krajobrazowych w poszczególnych częściach Wielkopolski z podziałem na użytkowanie terenu, rzeźbę terenu, elementy kulturowe oraz z podziałem na typy krajobrazu występujące na obszarze województwa tj. zurbanizowany, leśny, wiejski, łąkowy i przekształcony.

W rozdziale IV planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego sformułowane zostały cele polityki przestrzennej obejmujące m.in. ochronę potencjału kulturowego i krajobrazu wraz z rozwojem konkurencyjnych form turystyki i rekreacji (punkt 4). Zgodnie z zapisami umieszczonymi w tym fragmencie planu potencjał kulturowy i charakterystyczny krajobraz Wielkopolski są bardzo ważnymi czynnikami rozwoju i wzrostu identyfikacji mieszkańców regionu w skali kraju i Europy, jak również odgrywają istotną rolę w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej i regionalnej.

Wszelkie działania podejmowane w tym obszarze będą wpływać zarówno na podniesienie jakości przestrzeni, jak i na poprawę warunków życia mieszkańców i wymierne korzyści społeczno-gospodarcze.

Dla realizacji celu polityki przestrzennej określone zostały w treści rozdziału następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa:

1. Wzmacnianie tożsamości narodowej i regionalnej poprzez wzmacnianie działań ochronnych w stosunku do wymagających bezwzględного zachowania obiektów i obszarów o najwyższych walorach dla środowiska kulturowego i przyrodniczego takich jak:

- obiekty lub zespoły obiektów wraz z ich historycznym otoczeniem tj.: istniejących pomników historii, obiektów postulowanych do nadania im statusu pomnika historii, obiektów zlokalizowanych na trasie przebiegi Szlaku Piastowskiego, pomników zagłady, stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej oraz wpisanych do rejestru zabytków oraz innych charakterystycznych dla regionu obiektów zabytkowych,
- historyczne układy przestrzenne miast i wsi oraz inne założenia kompozycyjne wraz z nawarstwieniami kulturowymi tj.: układy urbanistyczne wpisane do rejestru, układy ruralistyczne wpisane do rejestru nadnoteckich wsi osadnictwa olęderskiego i fryderycjańskiego, zespoły zabudowy, osiedla mieszkaniowe i przestrzenie o krajobrazie komponowanym miejscowości,
- obszary o wysokich wartościach kulturowych i krajobrazowych tj.: istniejące parki kulturowe, obszary postulowane do utworzenia na ich terenie parków kulturowych lub archeologicznych parków kulturowych związanych z osadnictwem tradycyjnym, związanych z kulturą i tradycją religijną, w tym z działalnością zakonów, związanych z działalnością sławnych rodów, związanych z kształtowaniem się przestrzeni miast

i ich otoczenia, związanych z zabytkami archeologicznymi, obszary o wysokich wartościach kulturowych i historycznych proponowanych do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO („Szlak Piastowski”, „Pradolina Noteci”) obszar o wysokich wartościach historyczno-symbolicznych związanych z kształtowaniem kultury i wspólnoty europejskiej proponowanych do przyznania Znak Dziedzictwa Europejskiego (Wzgórze Lecha w Gnieźnie), obszary o najatrakcyjniejszym krajobrazie,

- obszary o zachowanych wartościach kultury ludowej grup regionalnych tj.: Bambrows, Biskupian, Chazarów, Pałuczian, Tośtoków (wartości materialne i niematerialne)
- zjawiska niematerialnego dziedzictwa kulturowego tj.: tradycyjny obrzęd weselny z Szamotuł i okolic oraz tradycje dudziarskie w Wielkopolsce.

2. Rozwój zróżnicowanych form turystyki i rekreacji poprzez promocję oraz inwestycję w rozwój szlaków turystycznych wyznaczanych na najbardziej atrakcyjnych terenach z punktu widzenia walorów kulturalnych i przyrodniczych

Dla realizacji dwóch powyższych kierunków zagospodarowania przestrzennego określonych został szereg działań szczegółowo opisanych na stronach 99-105 planu zagospodarowania województwa wielkopolskiego. Spośród wszystkich opisanych działań jedynym elementem mogącym w bezpośredni sposób odnosić się do terenu gminy Ceków-Kolonia jest propozycja tworzenia tematycznych systemów szlaków dziedzictwa, włączanie szlaków istniejących oraz wytyczanie nowych, w tym w szczególności związanych z dziedzictwem sakralnym wśród których wymieniono szlak kościołów drewnianych Ziemi Kaliskiej na trasie którego może zostać ujęty drewniany kościół pw. św. Wawrzyńca w Kosmowie.

Rozdział V planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego poświęcony został terytorializacji polityki rozwoju, w ramach którego obszar Wielkopolski został podzielony na poszczególne obszary funkcjonalne. Wśród pozostałych obszarów interwencji (punkt 4) wskazane zostały również obszary ochrony krajobrazów kulturowych (podpunkt 4.7). W granice obszaru ochrony krajobrazu kulturowego zostały włączone gminy, w obrębie których znajdują się:

- a) obszary, na których zachowały się obiekty lub obszary o specyficznych i charakterystycznych cechach dla miejscowej tradycji budowlanej, osadniczej i gospodarczej:
 - obszar delegowany, ze względu na szczególne wartości przyrodniczo – kulturowe, do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – Pradolina Noteci oraz Szlak Piastowski,
 - obiekt wpisany na Listę Dziedzictwa Europejskiego i obiekt proponowany do przyznania Znak Dziedzictwa Europejskiego – wzgórze Lecha w Gnieźnie,
 - obiekty objęte ochroną jako pomniki historii oraz obiekty proponowane do objęcia tą formą ochrony,
 - Pomnik Zagłady – Muzeum Martyrologiczne – Obóz w Chełmnie nad Nerem,
 - obiekty ujęte w Czerwonej Księdze Krajobrazów Polski,

- obszary istniejących parków kulturowych i obszarów cennych kulturowo, na których proponuje się utworzenie parków kulturowych i archeologicznych parków kulturowych, w tym m.in. obszary, na których zachowały się zabytki osadnictwa tradycyjnego, w tym osadnictwa olęderskiego skupionego i rozproszonego, osadnictwa fryderycjańskiego, obszary związane z działalnością, zakonów czy sławnych rodów, kształtowaniem się przestrzeni miast, obszary tradycji religijnych oraz parki narodowe i krajobrazowe wyróżniające się wyjątkowymi walorami kulturowymi,
 - historyczne układy przestrzenne (rejestr zabytków),
- b) obszary, na terenie których przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Na terenie Wielkopolski szlakami o znaczeniu międzynarodowym są: Droga św. Jakuba, Europejski Szlak Cysterski, Europejski Szlak Romański; szlakami o znaczeniu krajowym: unikatowy w skali kraju Szlak Piastowski oraz Szlak Bursztynowy; szlakami o znaczeniu regionalnym: trakt Królewsko – Cesarski, Trasa Kórnicka, Wielkopolski Szlak Wiatraczny, Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonki oraz Podziemna Trasa Turystyczna Kopalni Soli w Kłodawie,
- c) obszary występowania cech charakterystycznych dla grup regionalnych

W dalszej kolejności został określony zasięg przestrzenny obszaru ochrony krajobrazu kulturowego, w którym znalazły się gminy, na terenie których znajdują się wyżej wymienione obiekty i obszary cenne kulturowo. Ze względu na specyfikę przedmiotów ochrony wyznaczony obszar dzieli się na cztery podtypy:

- a) gminy, w granicach których zlokalizowane są obiekty o najwyższych wartościach, w tym: pomniki historii istniejące i proponowane, obiekt proponowany do ujęcia jako Znak Dziedzictwa Europejskiego, obiekty ujęte w Czerwonej Księdze Krajobrazów Polski, obiekty znajdujące się na przebiegu szlaków kulturowych (związanych tematycznie ze szlakiem), obiekty znajdujące się na przebiegu szlaku delegowanego do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO;
- b) gminy, w granicach których znajdują się historyczne układy przestrzenne miast i wsi, w tym: układy przestrzenne objęte ochroną jako Pomnik Historii oraz proponowane do objęcia tą formą ochrony, układy przestrzenne ujęte w rejestrze zabytków, obszary cenne kulturowo związane z kształtowaniem się przestrzeni miast, które proponuje się do objęcia ochroną w formie parków kulturowych;
- c) gminy, w granicach których występują obszary cenne kulturowo, w tym: istniejące parki kulturowe, obszary cenne kulturowo, na których proponuje się utworzenie parków kulturowych i archeologicznych parków kulturowych, obszar delegowany do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszary ujęte w Czerwonej

księdze Krajobrazów Polski, park narodowy i parki krajobrazowe o wyjątkowych walorach kulturowych, obszary na których zachowały się materialne i niematerialne cechy charakterystyczne dla grup regionalnych;

- d) gminy, w granicach których przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym

Wśród wyżej wymienionych podtypów nie wskazano gminy Ceków-Kolonia, choć kłóci się to z Tabelą nr 43, w treści której gmina Ceków-Kolonia została zaznaczona do obszarów ochrony krajobrazów kulturowych. Ponadto obszar całej gminy Ceków-Kolonia został włączony do miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego – Aglomeracja Kalisko-Ostrowska, w ramach którego określone zostały zasady zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania potencjału kulturowego wśród których następujące zapisy można odnieść bezpośrednio do terenu gminy Ceków-Kolonia:

- określanie przeznaczenia, parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów z uwzględnieniem ochrony obszarów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych wraz z elementami specyficznymi dla kultury regionu,
- wyznaczanie i określanie zasad ochrony otoczenia obiektów wartościowych oraz charakterystycznych elementów struktury krajobrazu: osi widokowych, dominant przestrzennych i panoram miejscowości, w tym pozostawienie obszarów niezainwestowanych, w celu zachowania ekspozycji widokowej na obiekty cenne, charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego oraz ograniczanie lokalizowania naziemnych elementów wysokościowych infrastruktury technicznej w strefach ekspozycji widokowej;



Fragment załącznika graficznego 1.4 „Kultura, Turystyka i Rekreacja” obejmujący obszar gminy Ceków-Kolonia.

4.2.3. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat przez zarząd województwa. Program przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego realizowany jest w oparciu o cele określone w art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednak jego podstawowymi zadaniami – zgodnie z zapisami zawartymi w treści dokumentu – przyjętymi przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego jest zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu.

Aktualnie obowiązujący Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020 przyjęty został Uchwałą Nr XXXVIII/901/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 listopada 2017 r.

Na terenie gminy Ceków-Kolonia nie występuje zabytek wpisany do rejestru stanowiący własność województwa wielkopolskiego.

4.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami opracowanymi na poziomie powiatu

4.3.1. Program opieki nad zabytkami Powiatu kaliskiego na lata 2020-2023

Powiatowy program opieki nad zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat przez zarząd powiatu. Program przyjmowany jest do realizacji przez radę powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami zarząd powiatu sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane radzie powiatu. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane radzie powiatu.

Program opieki nad zabytkami powiatu kaliskiego realizowany jest w oparciu o cele określone w art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednak jego podstawowymi zadaniami – zgodnie z zapisami zawartymi w treści dokumentu – przyjętymi przez Samorząd Powiatu Kaliskiego jest zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu.

Aktualnie obowiązujący Program opieki nad zabytkami Powiatu Kaliskiego na lata 2020-2023 przyjęty został Uchwałą Nr XII/200/2020 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 30 czerwca 2020 r.

Na terenie gminy Ceków-Kolonia nie występuje zabytek wpisany do rejestru stanowiący własność powiatu kaliskiego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami opracowanymi na poziomie gminy

5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Obowiązkowym i wymaganym prawem dokumentem dotyczącym zagadnień związanych z kształtowaniem polityki przestrzennej dla każdej gminy jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument o dużym stopniu ogólności, lecz wyznaczający podstawowe kierunki rozwoju w przyszłym zagospodarowywaniu terenu gminy i szczególnie istotny w kontekście uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Aktualnie obowiązującym tego typu dokumentem na terenie gminy Ceków-Kolonia jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków-Kolonia opracowane w latach 2017 – 2018 przez zespół projektowy pod kierownictwem głównego projektanta mgra Ryszarda Kajetańczyka (upr. urb. nr 1632; ZOIU Z-246) w składzie: mgr inż. Emilia Stawska, mgr inż. arch. Joanna Wleklińska oraz mgr Joanna Woźniak.

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków-Kolonia przyjęte zostało w drodze uchwały Nr LVII/287/2018 Rady Gminy Ceków-Kolonia z dnia 28 marca 2018 r.

W treści ww. dokumentu umieszczone zostały następujące zapisy związane z zabytkowymi obszarami i obiektami stanowiącymi materialne dziedzictwo kulturowe gminy Ceków-Kolonia.

CZEŚĆ I: UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ (str. 20-26)

W treści rozdziału wymienione zostały – w formie wykazów – najistotniejsze zabytki zlokalizowane na terenie gminy Ceków-Kolonia z podziałem na:

- obiekty, zespoły oraz układy przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomości oraz rejestru zabytków archeologicznych z terenu gminy Ceków-Kolonia – 9 obiektów (punkt 4.1);

- zabytki wytypowane do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków z terenu gminy Ceków-Kolonia – 72 obiekty (punkt 4.2);
- zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy Ceków-Kolonia – 50 obiektów (punkt 4.3);

Ponadto w punkcie 4.4 wyznaczono strefy ochrony zabytków archeologicznych według zarejestrowanych stanowisk oznaczonych na kartach ewidencyjnych AZP oraz wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej dla zespołów dworsko-parkowych w miejscowościach Kamień i Morawin i dla zespołów sakralnych w miejscowościach Prażuchy Stare (dawny zbór ewangelicki) i Przespolew Kościelny (kościół rzymskokatolicki pw. św. Katarzyny).

Na rysunku studium graficznie oznaczone zostały miejscowości, w których występują obiekty wpisane do rejestru zabytków (bez wskazywania konkretnych obiektów za wyjątkiem grodzisk wpisanych do rejestru) oraz ujęte w wykazie i w gminnej ewidencji zabytków (bez wskazywania konkretnych obiektów), a także wyznaczone zostały strefy ochrony archeologicznej oraz strefy ochrony konserwatorskiej.

CZEŚĆ II: KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ (str. 28-30)

Rozdział poświęcony został sformułowaniu dość ogólnych zasad obejmujących postępowanie z zabytkami (punkt 4.1.) przy jednoznacznym wskazaniu na zapisy wynikające bezpośrednio z zapisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z szczegółowych ustaleń wynikających z treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub z decyzji o ustaleniu warunków zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Ponadto dokument wskazuje, iż „w celu ochrony obiektów zabytkowych należy w szczególności dążyć do zachowania dobrego stanu technicznego i estetycznego obiektów chronionych. Prace remontowe i konserwatorskie zewnętrzne i wewnętrzne powinny odbywać się w uzgodnieniu z właściwym organem ds. ochrony zabytków. Należy również odpowiednio zagospodarować i rewaloryzować tereny w otoczeniu zabytków, w tym w zakresie zieleni i małej architektury. Ochrona zabytków archeologicznych polega na zachowaniu – nieprzebadanego lub przebadanego częściowo – stanowiska. Ochrona stanowiska archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków może się zakończyć w momencie negatywnej jego weryfikacji lub po zakończeniu badań archeologicznych, które doprowadziły do całkowitego wyeksplorowania. Przebadane i wyeksplorowane stanowiska podlegają skreśleniu z rejestru zabytków.”

Na zakończenie zapisana została propozycja opracowania i umieszczenia tablic informacyjno-ostrzegawczych w obrębie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

W kolejnym punkcie 4.2. opisane zostały zasady ochrony wskazane dla obszarów usytuowanych w strefach ochrony archeologicznej i ochrony konserwatorskiej. W przypadku obszarów obserwacji archeologicznej (punkt 4.2.1.) zostały one wyznaczone na rysunku

studium w oparciu o dane dotyczące zidentyfikowanych skupisk stanowisk archeologicznych określonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski i przekazanych autorom studium przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu. W treści określony został postulat zachowania ww. stanowisk z zastrzeżeniem, że wyznaczone strefy mają charakter orientacyjny i podczas sporządzania planów miejscowych należy je każdorazowo weryfikować w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ponadto w stosunku do ww. stref sformułowana została zasada zgłaszania służbom konserwatorskim zamiarów podejmowania prac ziemnych związanych z wykonywaniem głębokich wykopów, robót melioracyjnych, budową tras komunikacyjnych i instalacji infrastruktury podziemnej oraz zalesianiem użytków rolnych. Określone zostało również zastrzeżenie, iż w trakcie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na wniosek właściwego organu ds. ochrony zabytków mogą być wprowadzane zapisy dotyczące strefy ochrony stanowisk archeologicznych lub obszarów obserwacji archeologicznej, co umożliwi udział organów ochrony zabytków w zagospodarowaniu terenów, na których mogą występować zabytki archeologiczne.

W stosunku do stref ochrony konserwatorskiej (punkt 4.2.2.) określona została zasada, iż zagospodarowanie tych obszarów winno być poprzedzone wykonaniem prac ochronnych, pielęgnacyjnych i rewaloryzacyjnych w celu przywrócenia ich zabytkowego charakteru w oparciu o wytyczne właściwego organu ds. ochrony zabytków.

5.1.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

1.	<p>„Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków Kolonia we wsi Prażuchy Nowe” przyjęta uchwałą Nr 5/35/99 Rady Gminy Ceków-Kolonia z dnia 2 lutego 1999 r.</p>
	Plan nie zawiera żadnych ustaleń dotyczących dziedzictwa kulturowego.
2.	<p>„Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków Kolonia we wsi Beznatka” przyjęta uchwałą Nr 12/88/99 Rady Gminy Ceków-Kolonia z dnia 25 listopada 1999 r.</p>
	Plan nie zawiera żadnych ustaleń dotyczących dziedzictwa kulturowego.
3.	<p>„Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków Kolonia we wsi Prażuchy Nowe” przyjęta uchwałą Nr XVIII/110/2000 Rady Gminy Ceków-Kolonia z dnia 28 kwietnia 2000 r.</p>
	Plan nie zawiera żadnych ustaleń dotyczących dziedzictwa kulturowego.
4.	<p>„Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ceków Kolonia we wsi Prażuchy Nowe” przyjęta uchwałą Nr VII/44/2003 Rady Gminy Ceków-Kolonia z dnia 31 marca 2003 r.</p>
	Plan nie zawiera żadnych ustaleń dotyczących dziedzictwa kulturowego.

<p>5.</p>	<p>„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie przebiegu drogi powiatowej w obrębie Kamień, gm. Ceków-Kolonia” przyjęty uchwałą Rady Gminy Ceków-Kolonia Nr XXXII/189/2006 z dnia 3 marca 2006 r.</p> <p>Plan zawiera następujące ustalenia dotyczące dziedzictwa kulturowego w części tekstowej:</p> <p style="text-align: center;">§ 8</p> <p>W trakcie prac budowlanych należy zapewnić nadzór archeologiczny przez właściwy organ służby ochrony zabytków.</p>
<p>6.</p>	<p>„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Ceków Kolonia dla terenu położonego we wsi Prażuchy Nowe” przyjęty uchwałą Rady Gminy Ceków-Kolonia Nr XX/83/2012 z dnia 23 maja 2012 r.</p> <p>Plan zawiera następujące ustalenia dotyczące dziedzictwa kulturowego w części tekstowej:</p> <p style="text-align: center;">§ 5</p> <p>Na całym obszarze objętym planem ustala się następujące obowiązki: (...) 6) zgłaszania Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków wszelkich znalezisk posiadających znamiona zabytku, odnalezionych przy prowadzeniu prac ziemnych oraz zabezpieczenia odkrytego przedmiotu, a także wstrzymania wszelkich robót mogących go uszkodzić lub zniszczyć; 7) uzgodnienia projektów budowlanych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie obowiązku przeprowadzenia badań archeologicznych dla inwestycji wymagających wykonania robót ziemnych.</p>
<p>7.</p>	<p>„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Ceków-Kolonia dla terenów w obrębach: Prażuchy Stare, Plewnia Nowa, Gostynie, Szadykierz” przyjęty uchwałą Rady Gminy Ceków-Kolonia Nr XI/62/2019 z dnia 26 czerwca 2019 r.</p> <p>Plan zawiera ustalenia dotyczące dziedzictwa kulturowego w części rysunkowej : Na części rysunków planu oraz w legendzie wyznaczono proponowane obszary obserwacji archeologicznej.</p> <p>Plan zawiera następujące ustalenia dotyczące dziedzictwa kulturowego w części tekstowej:</p> <p style="text-align: center;">§ 7</p> <p>W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej: Na obszarze planu występują zewidencjonowane stanowiska archeologiczne w miejscowości Prażuchy Stare na obszarze AZP 63-41, st. 9; oraz w miejscowości Plewnia Nowa na obszarze AZP 40, st. 74, 43 i AZP 63-41, st. 13 uwzględnione w wykazie stanowisk do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków, dla których ustala się ochronę konserwatorską zgodnie z przepisami odrębnymi w szczególności Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p>

5.1.3. Uwarunkowania ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Na terenie gminy Ceków-Kolonia obszary i obiekty cenne przyrodniczo zostały objęte ochroną w następujących trzech formach:

- obszar chronionego krajobrazu;
- obszar Natura 2000;
- pomniki przyrody

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Swędrni w okolicach Kalisza”

Obszar o powierzchni 5000 ha obejmujący swoim zasięgiem m.in. południowo-wschodni fragment Gminy Ceków-Kolonia, powołany rozporządzenia nr 68 Wojewody Kaliskiego z dnia z dnia 20 grudnia 1991 r. Granice jego wyznaczają:

- od zachodu droga wojewódzka nr 470 na odcinku od południowej granicy gminy do skrzyżowania z drogą powiatową nr 4594P w miejscowości Morawin;
- od północy droga powiatowa nr 4594P od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 470 w miejscowości Morawin do wschodniej granicy gminy;
- od wschodu i północy granice gminy;

Obszar ten charakteryzuje się istotnymi wartościami przyrodniczymi, mającymi aktualne i potencjalne znaczenie dla regulacji warunków środowiska i zabezpieczenia możliwości realizacji funkcji rekreacyjnej. Obszar cechuje się wyjątkowym w skali regionu, naturalnym krajobrazem dolinnym z jego specyficznymi elementami: łąkami zalewowymi, olsami, łęgami nadrzecznymi i meandrami, wysokimi i stromymi zboczami. Cechuje go zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych. Z powodu naturalnej i szerokiej zmienności siedlisk oraz różnych form antropogenicznych oddziaływań i przekształceń występują tu m.in.: lasy grądowe, acidofilne dąbrowy, świetliste dąbrowy, zbiorowiska kserotermofilne. Bogactwo świata roślin wyróżnia się liczbą 714 gatunków, z których 19 to gatunki chronione, a także dużym zróżnicowaniem (od gatunków torfowiskowych i bagiennych do kserotermicznych). Interesujący jest też skład gatunkowy fauny, występuje tu znaczna liczba gatunków ptaków wodno-błotnych (perkoz, cyranka, czajka, kszysk, błotniak stawowy, wodnik).

Obszar Natura 2000 „Dolina Swędrni” (PLH 300034)

Obszar o powierzchni 1290,72 ha, wyznaczony na mocy decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (L 33 str. 146).

Obszar obejmuje fragment doliny Swędrni (ok. 11,5 km) wraz z jej dopływem Żabianką (ok. 3 km) oraz przylegające tereny rozcinanej przez te rzeki Wysoczyzny Kaliskiej. Wysoczyzna Kaliska cechuje się monotonną rzeźbą, stąd dolina Swędrni jest wyraźnie zaznaczona w krajobrazie. Swędrnia od północno-wschodnich granic omawianego obszaru do miejscowości Rożdżały, a także Żabianka płyną w stosunkowo szerokiej i płaskiej dolinie, a ich bieg na długich odcinkach został skanalizowany. Poniżej, aż do południowo-wschodnich

granic obszaru na przedmieściach Swędrnia płynie dość wąską i stosunkowo głęboko wciętą doliną, tworząc liczne meandry.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Ceków-Kolonia występuje 1 obiekt uznany za pomnik przyrody figurujący w rejestrze Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i jest dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący na terenie działki ewidencyjnej nr 65/3 we wsi Nowe Prażuchy (przy drodze Kalisz – Turek). Drzewo rośnie na wysokość 21 m, posiada obwód pnia wynoszący 620 cm oraz nisko osadzoną szeroką i rozłożystą koronę na wysokości 4 m.

5.1.4. Gminny program ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

Gmina Ceków-Kolonia posiada obecnie gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowany przez Wójta Gminy Ceków-Kolonia w oparciu o zasady określone w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U z 2004 r. nr 212, poz. 2153) w uzgodnieniach z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz ze Starostą Kaliskim.

Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych jest integralną częścią planów obrony cywilnej i poddawany będzie corocznej aktualizacji w okresie obowiązywania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Najdawniejsze informacje pochodzące ze źródeł naukowych dotyczące obszaru gminy Ceków-Kolonia związane są z ustaleniami archeologów opierających swą wiedzę na zabytkach archeologicznych pochodzących z terenu gminy.

W wyniku znalezisk archeologicznych można ustalić, iż najdawniejsze ślady osadnictwa na obszarze obecnej gminy Ceków-Kolonia pochodzą z okresu pomiędzy 4000 a 1600 l. p.n.e. i spędzają epoki kamiennej (stanowiska w Cekowie, Gostyniach, Plewni, Nowej Plewni, Nowych Prażuchach, Podzborowie, Przedzeniu i Przespolewie Pańskim). Z okresu 1600-400 l. p.n.e., czyli z epoki brązu potwierdzone zostały stanowiska archeologiczne w miejscowościach Ceków, Gostynie, Kosmów, Morawin i Podborów. Również z epoki żelaza na terenie niemal wszystkich miejscowości udokumentowanych zostało szereg znalezisk archeologicznych pochodzących z epoki żelaza (500 l p.n.e. do I w. p.n.e.) najczęściej związanych z kulturą grobów kloszowych i kulturą przeworską. W podobnym stopniu występują na terenie gminy ślady osadnictwa starożytnego związanego z osadnictwem Słowian początkami Państwa Polskiego.

Najstarsze informacje historyczne dotyczące gminy Ceków-Kolonia pochodzą ze źródeł pisanych i dotyczą głównie wzmianek o miejscowościach zlokalizowanych na terenie gminy.

W poszczególnych dokumentach pojawiają się nazwy najstarszych miejscowości takich jak Ceków (1212 r.) oraz Kamień, który będąc miejscem synodu archidiecezji gnieźnieńskiej został po raz pierwszy wzmiankowany w 1271 roku. Powstanie obydwu tych miejscowości powiązane było z wcześniejszym funkcjonowaniem w ich okolicach grodów obronnych datowanych na X-XI wiek, które usytuowane były w pobliżu ówczesnych szlaków komunikacyjnych wiodących z południowej Wielkopolski w kierunku Ziemi Łęczyckiej i Mazowsza nad brzegami pobliskich rzek Swędrni i Żabianki.

Z XIV i XV wieku pojawiają się pierwsze wzmianki dotyczące Kosmowa (1402), Morawina (1411), Plewni (1410), Przedzenia (1401), Przespolewa (1333) będącego pierwotnie jedną miejscowością z czasem podzieloną na Przespolew Kościelny i Przespolew Pański. Podobnie jak ww. miejscowości pod koniec średniowiecza również Ceków i Kamień są już własnością prywatą okolicznej szlachty. Z uwagi na funkcjonujący w pobliżu silny ośrodek miejski w postaci Kalisza wszystkie miejscowości z terenu gminy Ceków-Kolonia mają charakter wiejski i funkcjonują w oparciu o uprawę roli oraz hodowlę zwierząt gospodarskich.

W okresie nowożytnym poszczególne majątki systematycznie przechodzą z rąk do rąk poszczególnych rodzin i rodów szlacheckich. Jedynymi większymi inwestycjami, które przetrwały do czasów współczesnych są fundacje obiektów sakralnych (Kamień, Kosmów, Przespolew, Prażuchy Stare) oraz budowy siedzib rezydencjonalnych (Kamień, Morawin).

Obszar gminy Ceków-Kolonia począwszy od wczesnego średniowiecza zawsze funkcjonował jako integralna część Wielkopolski. Nieprzerwanie do II Rozbioru Polski tereny obecnej Gminy stanowiły część Państwa Polskiego. Po 1793 r. obszar ten wszedł w skład Królestwa Prus w ramach prowincji Prusy Południowe. Nieco później w latach 1807-1815 obszar gminy funkcjonował w ramach Księstwa Warszawskiego. Po 1815 r. obszar gminy Ceków-Kolonia znalazł się w granicach administracyjnych Królestwa Polskiego. Ponownie w granicach Rzeczypospolitej tereny obecnej gminy znalazły się po zakończeniu I wojny światowej w końcu 1918 roku i poza okresem II Wojny Światowej na powrót współtworząc historyczną Wielkopolskę początkowo w ramach województwa łódzkiego, potem do 1946 r. województwa poznańskiego, od 1975 r. województwa kaliskiego i ostatecznie od 1999 r. województwa wielkopolskiego.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Obszar obejmujący gminę Ceków-Kolonia tworzy dla Wielkopolski krajobraz wiejski z dominacją terenów przeznaczonych pod uprawę rolną z nielicznymi obszarami leśnymi skupionymi w północno-wschodniej i w południowej części gminy. Charakterystyczne dla krajobrazu gminy jest jej położenie wzdłuż niewielkich dolin rzecznych Swędrni oraz Żabianki płynących z południa na północ.

Dominującą rolę w takim typie krajobrazu odgrywają przede wszystkim skupiska lasów oraz rozłogi pól uprawnych skoncentrowane wokół historycznych założeń ruralistycznych często wzbogaconych zachowanymi założeniami pałacowo lub dworsko-parkowymi oraz zespołami folwarcznymi, a także zespołami sakralnymi z dominującymi w krajobrazie bryłami kościołów i cmentarzami stanowiącymi rozplanowane założenia z istotną rolą zieleni.

Istotnym elementem krajobrazu gminy Ceków-Kolonia jest również historyczne ukształtowana infrastruktura komunikacyjna często charakteryzowana elementami małej architektury w postaci krzyży przydrożnych lub kapliczek.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Do zabytków nieruchomych zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zaliczają się:

- [1] – krajobrazy kulturowe
- [2] – układy urbanistyczne
- [3] – układy ruralistyczne
- [4] – zespoły budowlane
- [5] – dzieła architektury i budownictwa
- [6] – dzieła budownictwa obronnego
- [7] – obiekty techniki
- [8] – cmentarze
- [9] – parki, ogrody i innymi formy zaprojektowanej zieleni
- [10] – miejsca upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

Zestawienie najcenniejszych zabytków z terenu gminy Ceków-Kolonia z podziałem na rodzaj i okres powstania przedstawia się w następujący sposób:

ŚREDNIOWIECZE (styl romański i gotycki)

- [3] układ ruralistyczny wsi Ceków (XIII-XIV w.)
- [3] układ ruralistyczny wsi Kamień (XIII-XIV w.)
- [3] układ ruralistyczny wsi Kosmów (XIV-XV w.)

NOWOŻYTNOŚĆ (styl renesansowy, barokowy oraz wczesny klasycyzm)

- [4] [5] sakralny zespół budowlany złożony z drewnianego kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca, dzwonnicy i plebani w Kosmowie (XVII w.)
- [4] [5] [9] założenie rezydencjonalne (dworsko-parkowo-folwarczne) w Kamieniu (XVIII-XIX w.)

WIEK XIX (późny klasycyzm, romantyzm, style historyczne, secesja oraz budownictwo tradycyjne)

- [4] [5] zespół budowlany stacji pocztowej z budynkiem poczty i stacją pocztową w Cekowie (2. ćw. XIX w.)
- [5] dwór w Morawinie (pocz. XIX w.)
- [5] [7] drewniany wiatrak typu koźlak w Morawinie (poł. XIX w.)

[4] [5] sakralny zespół budowlany złożony ze zboru ewangelickiego wraz z bramą, pastorówką i szkołą w Prażuchach Starych (1. ćw. XIX w.)

[8] cmentarz ewangelicki w Starych Prażuchach

[8] cmentarz ewangelicki w Kuźnicy

WIEK XX

(secesja, eklektyzm, modernizm przedwojenny, socrealizm, modernizm powojenny)

[4] [5] [8] sakralny zespół budowlany złożony z kościoła pw. św. Katarzyny, plebani oraz cmentarza parafialnego w Przespolewie Kościelnym (l. 1910-1925)

5.2.4. Zabytki ruchome

Do zabytków ruchomych zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zaliczają się:

[1] – dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej

[2] – kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje

[3] – numizmaty oraz pamiątkami historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery

[4] – wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystycznej dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego

[5] – materiały biblioteczne

[6] – instrumenty muzyczne

Spośród zewidencjonowanych zabytków ruchomych zlokalizowanych na terenie gminy Ceków-Kolonia niemal całość należy zaliczyć do pierwszej z ww. kategorii tj. dzieł sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej będących niemal wyłącznie na wyposażeniu obiektów sakralnych

Zestawienie zespołów zabytkowego świątyń oraz pozostałych obiektów ruchomych z terenu gminy Ceków-Kolonia z wyszczególnieniem obiektów o największej wartości.

Zespół wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca w Kosmowie

Ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków ruchomych zespół zabytków pochodzących głównie z XVIII i XIX wieku. Wśród obiektów zasługujących na szczególne wyróżnienie należy wymienić:

- późnogotycka rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego z belki tęczowej z przełomu XV i XVI w.;
- dzwon z 1622 roku fundowany przez Katarzynę Potworowski;
- barokowe ołtarze z 1. poł. XVIII wieku z wystrojem rzeźbiarskim i malarskim.

Zespół wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny w Przespolewie Kościelnym

Ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków ruchomych zespół zabytków pochodzących głównie z XX wieku z elementami przeniesionymi ze starszej drewnianej świątyni pochodzącymi z XVIII stulecia. Wśród obiektów zasługujących na szczególne wyróżnienie należy wymienić:

- barokowy obraz Matki Bożej Pocieszenia z 2 ćw. XVIII w.;
- barokowe rzeźby świętych z XVIII w.
- obrazy ze stacjami drogi krzyżowej z 1820 r.

Krzyże, kapliczki i figury przydrożne oraz elementy rzeźby cmentarnej na terenie gminy

- krzyż przydrożny w Kosmowie z XIX w.
- figura przydrożna Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w Plewni z XIX w.
- kapliczka przydrożna w Przespolewie Kościelnym z XIX w.;
- żeliwny krzyż przydrożny w Przespolewie Kościelnym z pocz. XX w.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Do zabytków archeologicznych zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zaliczają się:

[1] – pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa

[2] – cmentarzyska

[3] – kurhany

[4] – relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Ceków-Kolonia

GMINA CEKÓW-KOLONIA – kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk						
Grodziska	Cmentarzyska płaskie	Cmentarzyska kurhanowe	Osady	Punkty osadnicze	Inne	Razem
3	7	-	120	95	15	240

(Źródło ww. danych: Gminna ewidencja zabytków archeologicznych Gminy Ceków-Kolonia)

Zabytki archeologiczne stanowią bardzo ważny element dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące oraz

skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje obiekty archeologiczne jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych w Polsce jest prowadzony na terenie całego kraju program badawczo – konserwatorski pn. Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Program ten systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną danego obszaru oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy podkreślić, iż zbiór dokumentacji AZP – reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych – jest programem otwartym, będąc ciągle uzupełnianym w procesie archeologicznego rozpoznania terenu w oparciu o wyniki prowadzonych nadzorów oraz badań. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o wartościach kulturowych w zakresie zabytków archeologicznych na danym terenie.

Pod względem geograficznym i geologicznym gmina Ceków-Kolonia położona jest na styku trzech mezoregionów: Wysoczyzny Tureckiej, Równiny Rychtalskiej oraz Wysoczyzny Kaliskiej. Wysokości bezwzględne na terenie gminy kształtują się od 109 m n.p.m. do 150 m n.p.m. Północna oraz środkowo-wschodnia część gminy cechuje się bardziej zróżnicowaną rzeźbą terenu, natomiast południowa część gminy charakteryzuje się niższymi wysokościami bezwzględnymi. Na terenie gminy przeważają formy zlodowacenia bałtyckiego – wysoczyzna morenowa falista z wałami wydmowymi w północnej i północno-wschodniej. Wśród form zlodowacenia środkowopolskiego dominuje wysoczyzna morenowa płaska wykształcona w stadiale Warty zlodowacenia środkowopolskiego reprezentujący popalowany krajobraz o deniwelacjach sięgających do 10 m i niewielkich kilkuprocentowych spadkach terenu głównie w niewielkich dolinach rzeki Swędrni oraz rzeki Żabianki, a także mniejszych cieków wodnych i rowów melioracyjnych. Większość obszaru gminy zajmują utwory czwartorzędowe w postaci płaszczyn glin zwałowych oraz piasków, żwirów i mułków rzecznych oraz torfy i namuły w dolinach rzecznych. Częściowo występują gliny moren czołowych oraz zwietrzeliny i żwiry lodowcowe. To właśnie na tarasach zalewowych wspomnianych rzek występują najżyźniejsze gleby i to te tereny najintensywniej koncentrowały osadnictwo od mezolitu, poprzez neolit, epokę brązu, epokę żelaza aż po czasy późnego średniowiecza.

Obszar gminy Ceków-Kolonia został przebadany pod względem stanowisk archeologicznych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku.

Na terenie gminy Ceków-Kolonia zlokalizowana została stosunkowo duża ilość stanowisk archeologicznych, a ich wartość naukowo-badawczą należy ocenić jako zróżnicowaną. Można uznać, iż stanowiska te rozmieszczone są regularnie i podzielić je na dwa główne skupiska stanowisk archeologicznych, z których około 90% wszystkich stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych metodą AZP stanowią stanowiska zlokalizowane wzdłuż rzeki Swędrni oraz Żabianki przede wszystkim na terenie miejscowości z którymi sąsiadują ww. ciekami wodnymi. Dodatkowy obszar występowania stanowisk archeologicznych położony jest na terenie wokół miejscowości Przespolew Pański i Przespolew Kościelny w północno-wschodnim krańcu gminy.

Zlokalizowane w wyżej wymienionych skupiskach stanowiska archeologiczne charakteryzują się bardzo szerokim przekrojem kulturowo-chronologicznym, gdyż wśród stanowisk odnajdujemy osady i ślady osadnicze świadczące o osadnictwie pradziejowym związanym głównie z kulturą łużycką, przeworską, wczesnośredniowieczną i średniowieczną.

Jedne z najcenniejszych stanowisk archeologiczne zlokalizowanych na terenie gminy to:

- w Cekowie – osada neolityczna związana z kulturą pucharów lejkowatych
- w Kamieniu – cmentarzyska kultury łużyckiej oraz kultury przeworskiej
- w Morawinie – cmentarzysko kultury grobów kloszowych z wczesnego i środkowego okresu przedrzymskiego;
- w Przespolewie Pańskim – obozowiska z okresu schyłkowego paleolitu i mezolitu

Po przeprowadzeniu kwerendy zewidencjonowanych zabytków archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Ceków-Kolonia można wytypować następujące obiekty, ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk o własnej formie krajobrazowej:

- grodzisko wczesnośredniowieczne wraz z drogą związane z kulturą prapolską (X-IX w.) w Cekowie [wpisane do rejestru zabytków]
- grodzisko wczesnośredniowieczne związane z kulturą prapolską (X-IX w.) w Cekowie [wpisane do rejestru zabytków]
- grodzisko z okresu późnego średniowiecza w Nowej Plewni

W przypadku stanowiska archeologicznego wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ogólny stan zachowania dziedzictwa archeologicznego na terenie Gminy Ceków-Kolonia należy uznać jako dobry.

Na terenie gminy w najbliższych latach planuje się realizację następujących inwestycji które mogą wiązać się z intensywnymi pracami ziemnymi mogącymi nieść zagrożenie dla zabytków archeologicznych:

- rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Plewnia;
- przebudowa przepompowni ścieków wraz z odcinkiem sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szadek;
- budowa łącznika wodociągowego Morawin-Kamień;
- przebudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kamień,
- przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Szadek i Plewnia wraz z budową łącznika sieci wodociągowej w miejscowości Plewnia

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Gmina Ceków-Kolonia nie posiada istotnych dla dziedzictwa kulturowego gminy zabytków w zbiorach muzealnych i innych.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami odrębnej ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Dziedzictwo niematerialne gminy Ceków-Kolonia stanowią przede wszystkim historycznie utrwalone nazwy geograficzne i nazwy miejscowości, lokalne zwyczaje i tradycje przekazywane pokoleniowo głównie w formie ustnej lub w postaci codziennych praktyk.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

5.3.1. Rejestr zabytków

REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu
1.	Ceków	Budynek poczty	455/A	01.02.1969
2.	Ceków	Budynek stajni pocztowej	456/A	01.02.1969
3.	Kamień	Dwór	963/Wlkp/A	28.03.1974
4.	Kamień	Park dworski	963/Wlkp/A	11.06.2015
5.	Kuchary	Spichlerz	963/Wlkp/A	03.02.1969
6.	Kosmów	Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca	Kl.IV-73/98/54	12.06.1954
7.	Przespolew Kościelny	Kościół parafialny pw. św. Katarzyny	615/A	31.12.1990

REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH								
Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Funkcja	Kultura	Chronologia	Numer rejestru	Data wpisu
1.	Ceków	63-41	1	grodzisko	prapolska	wczesne średniowiecze	1480/A	01.10.1973

2.	Kamień	65-40	5	grodzisko	prapolska	wczesne średniowiecze	476/A	25.04.1985
----	--------	-------	---	-----------	-----------	--------------------------	-------	------------

5.3.2. Pomniki historii

Na terenie gminy Ceków-Kolonia nie występują zabytki uznane za pomnik historii.

5.3.3. Parki kulturowe

Na terenie gminy Ceków-Kolonia nie ustanowiono parku kulturowego.

5.4. Gminna ewidencja zabytków nieruchomych

Karty gminnej ewidencji zabytków nieruchomych dla gminy Ceków-Kolonia wykonane zostały w lipcu 2020 r.

Opracowana na ich podstawie gminna ewidencja zabytków nieruchomych gminy Ceków-Kolonia dotychczas nie została przyjęta w sposób określony w § 18 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. Nr 113 poz. 661) zmienionego Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 października 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1886)

Wykaz kart opracowanych na potrzeby utworzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomych gminy Ceków-Kolonia:

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Czas powstania/ Materiał
1.	Ceków	22	DOM	ok. 1920 r., drewn.
2.	Ceków	54	STAJNA POCZTOWA, ob. budynek mieszkalny	2. ćw. XIX w., mur.
3.	Ceków	55	POCZTA	2. ćw. XIX w., mur.
4.	Ceków-Kolonia	15	MŁYN	ok. 1930 r., mur
5.	Ceków-Olendry	17	DOM	ok. 1920 r., drewn.
6.	Kamień	101	DWÓR	k. XVIII w., mur.
7.	Kamień	101	PARK	ok. poł. XIX w.
8.	Kamień	99a	SPICHLERZ folwarczny	k. XVIII w., mur.

9.	Kamień	100	OBORA folwarczna	3. ćw. XIX w., mur.
10.	Kamień	65	DOM	k. XIX w., drew./glin.
11.	Kosmów	-	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. WAWRZYŃCA	1691 r., drew.
12.	Kosmów	-	CMENTARZ PARAFIALNY	XIX w.
13.	Kosmów	34	DOM	ok. 1910 r., drew.
14.	Kuźnica	12	DOM	ok. 1900 r., drew
15.	Morawin	28	DWÓR	4. ćw. XVIII w., mur.
16.	Morawin	28	PARK	ok. poł. XIX w.
17.	Morawin	55	WIATRAK	poł. XIX w., drew.
18.	Przespolew	-	CMENTARZ PARAFIALNY	XIX w.
19.	Przespolew	-	GROBOWIEC RODZINNY CZERNIAKÓW I CEPIŃSKICH	1. ćw. XX w., mur.
20.	Przespolew	?	GROBOWIEC RODZINNY CZYŻEWSKICH	1. ćw. XX w., mur.
21.	Przespolew	12	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. KATARZYNY I MB POCIESZENIA	1910-1925 r, mur.
22.	Stare Prażuchy	5	DOM	XIX/XX w., drew.
23.	Stare Prażuchy	49	DOM	ok. 1930 r., drew.
24.	Stare Prażuchy	49	STODOŁA	ok. 1930 r., drew.
25.	Stare Prażuchy	55	ZBÓR EWANGELICKI	1833 r., mur.
26.	Stare Prażuchy	55	BRAMA-DZWONNICA	1901 r., mur.
27.	Stare Prażuchy	55	PASTORÓWKA, ob. dom mieszkalny	1. ćw. XIX w.
28.	Szadek	19	DOM	pocz. XX w., drew.

Wszelkiego rodzaju włączanie nowych obiektów do gminnej ewidencji zabytków lub też wyłączenie obiektów uprzednio ujętych w gminnej ewidencji zabytków musi być prowadzone w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

5.5. Gminna ewidencja zabytków archeologicznych

Karty gminnej ewidencji zabytków archeologicznych dla gminy Ceków-Kolonia wykonane zostały w lipcu 2020 r.

Opracowana na ich podstawie gminna ewidencja zabytków archeologicznych gminy Ceków-Kolonia dotychczas nie została przyjęta w sposób określony w § 18 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. Nr 113 poz. 661) zmienionego Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 października 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1886)

Wykaz kart opracowanych na potrzeby utworzenia gminnej ewidencji zabytków archeologicznych gminy Ceków-Kolonia:

Lp.	Miejscowość	Nr AZP/ nr na ark.	Nr w miejsc.	Zespół stan.	Funkcja osadnicza	Kultura	Chronologia	Wpis do rejestru
1.	Beznatka	65-40/1	1	B	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
2.	Beznatka	65-40/2	2	B	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
3.	Beznatka	65-40/3	3	B	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze	XII-XIII w.	
					Punkt osadniczy	Późne średniowiecze	XIV-XV w.	
4.	Beznatka	65-40/4	4	B	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
5.	Ceków	63-40/14	1	A	Osada	łużycka	-	
					Osada	Przeworska	OWR	
6.	Ceków	63-40/22	2	A	Osada	Przeworska	-	
7.	Ceków	63-40/23	3	A	Osada	Pucharów lejkowatych	Neolit	
8.	Ceków	63-40/24	4	B	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV/XVII w.	
9.	Ceków	63-40/19	5	B	Zespół osadniczy grodzisko – droga			
10.	Ceków	63-40/15	1	B	Osada	Przeworska	OWR	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

11.	Ceków	63-40/16	2	B	Osada	Polska	XIII/XIV w.	
12.	Ceków	63-40/17	3	-	Punkt osadniczy	Przeworska	OWR	
13.	Ceków	63-40/18	4	A	Punkt osadniczy	Polska	XIV/XV w.	
14.	Ceków	63-40/19	5	A	Grodzisko	Prapolska	X/XI w.	
15.	Ceków	63-40/27	5A	I	Droga	Prapolska	X-/XI w.	
16.	Ceków	63-40/20	6	H	osada	Polska	XIV-XV w.	
17.	Ceków	64-40/27	11	H	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Prapolska	XII-XIII w.	
18.	Ceków	63-40/26	12	H	Cmentarzysko	Przeworska	OWR	
19.	Ceków Kolonia	64-40/1	7	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
20.	Ceków Kolonia	64-40/2	8	I	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
21.	Ceków Kolonia	64-40/3	9	I	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
22.	Ceków Kolonia	64-40/4	10	I	Punkt osadniczy	Łużycka	-	
23.	Ceków Kolonia	63-40/28	15	I	Osada	Prapolska	X-XIII w.	
24.	Ceków Stary	63-40/14	1	I	Osada	Przeworska	OWR	
25.	Ceków Stary	63-40/22	2	I	Osada	Przeworska	OWR	
26.	Kamień	65-40/33	1	I	Cmentarzysko	Łużycka	-	
					Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV-XV w.	
27.	Kamień	65-40/32	2	I	Osada	Przeworska	-	
28.	Kamień	65-40/31	3	I	Cmentarzysko	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
29.	Kamień	65-40/34	4	I	Osada	Przeworska	-	
30.	Kamień	65-	5	-	Grodzisko	Prapolska	X/XI w.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

		40/35						
31.	Kamień	65-40/36	6	-	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
32.	Kamień	65-40/37	7	H	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
33.	Kamień	65-40/38	8	H	Osada	Przeworska	MOPR	
					Cmentarzysko	Przeworska	OWR	
					Punkt osadniczy	Prapolska	XII-XIII w.	
34.	Kamień	65-40/39	9	H	Osada	Przeworska	OWR	
35.	Kamień	65-40/40	10	M	Osada	Przeworska	OWR	
36.	Kamień	65-40/41	11	M	Osada	Przeworska	OWR	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
37.	Kamień	65-40/42	12	M	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV-XV w.	
38.	Kamień	65-40/43	13	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
39.	Kamień	65-40/44	14	-	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV-XV w.	
40.	Kamień	65-40/45	15	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
41.	Kamień	65-40/46	16	-	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
42.	Kamień	65-40/47	17	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
43.	Kamień	65-40/48	18	G	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV-XV w.	
44.	Kamień	65-40/49	19	G	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Prapolska	Wcz. średn.	
45.	Kamień	65-40/50	20	G	Osada	Przeworska	OWR	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

46.	Kamień	65-40/51	21	H	Cmentarzysko	Przeworska	-	
47.	Kamień	65-40/52	22	C	Osada	Przeworska	-	
48.	Kamień	65-40/53	23	C	Osada	Przeworska	-	
49.	Kamień	65-40/55	25	C	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
50.	Kamień	65-40/56	26	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
51.	Kamień	65-40/57	27	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
52.	Kamień	65-40/58	28	-	Punkt osadniczy	Przeworska	XIV-XV w.	
53.	Kamień	65-40/59	29	C	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
54.	Kamień	65-40/60	30	-	Osada	Przeworska	-	
55.	Kamień	65-40/61	31	C	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
56.	Kamień	65-40/62	32	-	Osada	Przeworska	OWR	
57.	Kamień	65-40/63	33	-	Osada	Polska	XIV-XV w,	
58.	Kolonia Kosmów	64-40/25	4	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
59.	Kolonia Kosmów	64-40/27	6	-	Osada	Prapolska	XII-XIII w.	
60.	Kolonia Kosmów	64-40/28	7	-	Osada	Łużycka	-	
					Osada	Przeworska	-	
61.	Kosmów Kolonia	64-40/28	7	-	Osada	Łużycka	-	
					Osada	Przeworska	-	
62.	Kosmów Kolonia	64-40/29	8	-	Punkt osadniczy	Prapolska	XII-XIII w.	
63.	Kosmów Kolonia	64-40/30	9	F	Osada	Polska	XIV/XV w.	
64.	Kosmów Kolonia	64-40/30	9	F	Osada	Polska	XIV-XV w.	
65.	Kosmów Kolonia	64-40/31	10	E	Osada	Prapolska	XII-XIII w.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

66.	Kosmów Kolonia	64- 40/31	10	F	Osada	Prapolska	XII-XIII w.	
67.	Kosmów- Kolonia	64- 40/22	1	-	Punkt osadniczy	Polska	XV-XVI w.	
68.	Kosmów- Kolonia	64- 40/23	2	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
69.	Kosmów- Kolonia	64- 40/24	3	-	Punkt osadniczy	Pucharów lejkowatych	Neolit	
70.	Kosmów- Kolonia	64- 40/25	4	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
71.	Kosmów- Kolonia	64- 40/26	5	-	Punkt osadniczy	Polska	XV w.	
72.	Kosmów- Kolonia	64- 40/27	6	-	Osada	Prapolska	X-XI w.	
73.	Kuźnica	64- 40/43	1	-	Punkt osadniczy	Pucharów lejkowatych	Neolit	
					Osada	Przeworska	-	
74.	Morawin	64- 40/46	1	-	Osada	Przeworska	OWR	
75.	Morawin	64- 40/47	2	-	Osada	Przeworska	OWR	
					Punkt osadniczy	Prapolska	XII-XIII w.	
76.	Morawin	64- 40/48	3	F	Cmentarzysko	Pomorska	Wcz i śr. LT	
77.	Morawin	64- 40/49	4	F	Punkt osadniczy	Przeworska	XIV-XV w.	
					Osada	Polska	-	
78.	Morawin	64- 40/50	5	F	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
79.	Morawin	64- 40/51	6	F	Punkt osadniczy	Prapolska	XII-XIII w.	
80.	Morawin	64- 40/52	7	F	Punkt osadniczy	Łużycka	-	
81.	Morawin	64- 40/53	8	D	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
82.	Morawin	64- 40/54	9	D	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
83.	Morawin	64- 40/55	10	E	Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
84.	Morawin	64- 40/56	11	E	Osada	Łużycka	-	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

85.	Morawin	64-40/57	12	E	Punkt osadniczy	Łużycka	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV w.	
86.	Morawin	64-40/58	13	-	Osada	Przeworska	MOPR	
87.	Morawin	64-40/59	14	E	Osada	Przeworska	MOPR	
88.	Morawin	64-40/60	15	-	Osada	Łużycka	-	
89.	Morawin	64-40/61	16	-	Osada	Przeworska	-	
90.	Morawin	64-40/62	17	E	Osada	Przeworska	-	
91.	Morawin	64-40/63	18	D	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
92.	Morawin	64-40/64	19	-	Osada	Łużycka	-	
93.	Morawin	64-40/65	20	-	Osada	Przeworska	-	
94.	Morawin	64-40/66	21	-	Osada	Łużycka	-	
95.	Morawin	64-40/67	22	-	Osada	Przeworska	-	
96.	Morawin	64-40/68	23	-	Osada	Łużycka	-	
97.	Morawin	65-40/68	23	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
98.	Morawin	64-40/69	24	-	Osada	Łużycka	-	
99.	Morawin	64-40/69	24	-	Punkt osadniczy	Polska	XIV/XV w.	
100.	Morawin	64-40/70	25	-	Punkt osadniczy	Łużycka	-	
101.	Morawin	64-40/71	26	D	Osada	Pomorska	Wcz. LT	
102.	Morawin	64-40/72	27	C	Punkt osadniczy	Łużycka	-	
103.	Morawin	65-40/69	29	C	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
104.	Morawin	65-40/70	30	-	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

105.	Morawin	65-40/131	31	-	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Prapolska	XII-XIII w.	
106.	Orli Staw	63-41/16	1	C	Obozowisko	-	Mezolit	
107.	Plewnia Nowa	64-41/55	1	-	Osada	Grzebykowo- dołkowa	Neolit	
108.	Plewnia Nowa	64-40/73	2	-	Punkt osadniczy	Prapolska	Wcz. średn.	
109.	Plewnia Nowa	64-40/74	3	C	Punkt osadniczy	Polska	XIV w.	
110.	Plewnia Nowa	64-40/75	4	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
111.	Plewnia Nowa	64-40/76	5	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
112.	Plewnia Stara	64-40/77	1	-	Osada	Przeworska	-	
113.	Plewnia Stara	64-40/78	2	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV-XVI w.	
114.	Plewnia Stara	64-40/78	2	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
115.	Plewnia Stara	64-40/79	3	E	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
116.	Plewnia Stara	64-40/80	4	E	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
117.	Plewnia Stara	64-40/81	5	E	Osada	Przeworska	-	
118.	Plewnia Stara	64-40/82	6	E	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
119.	Plewnia Stara	64-40/82	7	E	Osada	Przeworska	OWR	
120.	Plewnia Stara	64-40/83	7	E	Osada	Przeworska	OWR	
121.	Podzborów	64-40/84	1	E	Osada	Pomorska	Wcz. LT	
122.	Podzborów	64-40/85	2	-	Osada	Łużycka	V EB-HaD	
123.	Podzborów	64-40/86	3	-	Punkt osadniczy	Pucharów lejkowatych	Neolit	
					Osada	Łużycka	HaD	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

124.	Podzborów	64-40/87	4	-	Osada	Przeworska	-	
125.	Podzborów	64-40/88	5	-	Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
126.	Podzborów	64-40/89	6	-	Punkt osadniczy	?	Neolit/wcz. EB	
					Osada	Pomorska	Wcz. LT	
					Osada	Przeworska	MOPR	
127.	Podzborów	64-40/90	7	-	Punkt osadniczy	Polska	XV-XVI w.	
128.	Podzborów	64-40/91	8	-	Osada	Przeworska	-	
129.	Podzborów	64-40/92	9	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
130.	Podzborów	64-40/93	10	-	Osada	Przeworska	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
131.	Podzborów	64-40/94	11	-	Osada	łużycka	-	
132.	Podzborów	64-40/95	12	-	Osada	Przeworska	MOPR	
133.	Prążuchy Nowe	63-41/15	1	-	Obozowisko	-	Mezolit	
134.	Prążuchy Stare	63-41/1	1	-	Skarb	Przeworska	I-II w. n.e.	
135.	Prążuchy Stare	63-41/2	2	D	Cmentarzysko?/ Skarb?	Prapolska	X-XI w.	
136.	Prążuchy Stare	63-41/10	3	D	Obozowisko	-	Neolit?	
137.	Prążuchy Stare	63-41/11	4	D	Osada	łużycka	HaD	
138.	Prążuchy Stare	63-41/12	5	-	Osada	Neolit/wcz. ep. brązu	-	
					Osada	Przeworska	-	
139.	Prążuchy Stare	63-41/13	6	-	Obozowisko	-	Mezolit	
140.	Prążuchy Stare	63-41/14	7	-	Osada	łużycka	-	
141.	Prążuchy Stare	63-41/36	8	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
142.	Prążuchy Stare	63-	9	D	Punkt osadniczy	Przeworska	-	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

		41/37						
143.	Prażuchy Stare	63-41/38	10	D	Punkt osadniczy	Polska	XIV-XV w.	
144.	Prażuchy Stare	64-41/56	11	D	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
145.	Prażuchy Stare	63-41/57	12	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
146.	Przedzeń	64-40/96	1	-	Osada	Pomorska	-	
147.	Przedzeń	64-40/97	2	C	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XV-XVI w.	
148.	Przedzeń	64-40/98	3	-	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV/XV w.	
149.	Przedzeń	64-40/99	4	-	Osada	Przeworska	-	
150.	Przedzeń	64-40/100	5	-	Punkt osadniczy	Pucharów lejkowatych	Neolit	
					Osada	łużycka	-	
					Osada	Polska	XIV/XV w.	
151.	Przedzeń	64-40/101	6	-	Osada	Prapolska	XII-XIII w.	
152.	Przedzeń	64-40/102	7	-	Punkt osadniczy	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIV/XV w.	
153.	Przedzeń	64-40/103	8	-	Osada	Prapolska	Wcz. średn.	
154.	Przedzeń	64-40/104	9	-	Osada	Polska	XIV-XV w.	
155.	Przedzeń	64-40/105	10	-	Osada	Polska	XIV-XV w.	
156.	Przedzeń	64-40/106	11	-	Osada	Polska	XIV-XV w.	
157.	Przedzeń	64-40/107	12	-	Osada	Przeworska	-	
					Osada	Polska	XIII/XIV w.	
158.	Przedzeń	64-40/108	13	-	Punkt osadniczy	Polska	XV/XVI w.	
159.	Przespolew Kościelny	63-41/21	1	-	Osada	Polska	XVII-XVIII w.	
160.	Przespolew	63-	2	-	Osada	Przeworska	OWR	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CEKÓW-KOLONIA NA LATA 2021-2024

	Kościelny	41/22						
161.	Przespolew Kościelny	63- 41/23	3	-	Osada	łużycka	HaD	
					Osada	Polska	XIV-XV w.	
162.	Przespolew Kościelny	63- 41/24	4	-	Osada	Przeworska	OWR	
163.	Przespolew Kościelny	63- 41/17	5	E	Osada	Pucharów lejkowatych	Neolit	
164.	Przespolew Pański	63- 41/3	1	D	Obozowisko	-	Mezolit	
165.	Przespolew Pański	63- 41/4	2	D	Obozowisko	-	Mezolit	
166.	Przespolew Pański	63- 41/5	3	D	Obozowisko	-	Paleolit sch.	
167.	Przespolew Pański	63- 41/6	4	D	Obozowisko	-	Mezolit	
168.	Przespolew Pański	63- 41/7	5	D	Obozowisko	-	Paleolit/ mezolit?	
169.	Przespolew Pański	63- 41/8	6	D	Obozowisko	-	Mezolit	
170.	Przespolew Pański	63- 41/19	8	D	Osada	Przeworska	OWR	
					Osada	Polska	XVI-XVIII w.	
171.	Przespolew Pański	63- 41/20	9	D	Osada	Przeworska	PLT	
172.	Przespolew Pański	63- 41/34	10	D	Obozowisko	-	Mezolit?	
173.	Stary Ceków	63- 40/23	3	D	Osada	Pucharów lejkowatych	Neolit	
174.	Szadek	64- 40/109	1	D	Cmentarzysko	łużycka	-	
175.	Szadek	64- 40/110	2		Osada	łużycka	-	
					Punkt osadniczy	Polska	XV-XVI w.	
176.	Szadek	64- 40/111	3		Osada	Przeworska	-	
177.	Szadek	64- 40/112	4		Osada	Przeworska	-	
178.	Szadek	64- 40/113	5		Punkt osadniczy	Przeworska	-	
179.	Szadek	64- 40/114	6		Osada	łużycka	-	
180.	Szadek	64-	7		Osada		-	

		40/115			Osada		XIV/XV w.	
181.	Szadek	64-40/116	8		Osada		-	
182.	Szadek	64-40/117	9		Osada		-	
183.	Szadek	64-40/118	10		Osada		-	
184.	Szadek	64-40/119	11		Osada		XIV/XV w.	
185.	Szadek	64-40/120	12		Punkt osadniczy		-	
					Punkt osadniczy		XIII/XIV w.	

Wszelkiego rodzaju włączanie nowych obiektów do gminnej ewidencji zabytków lub też wyłączenie obiektów uprzednio ujętych w gminnej ewidencji zabytków musi być prowadzone w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

5.6. Zabytki rejestrowe stanowiące własność gminy Ceków-Kolonia

Gmina Ceków-Kolonia nie posiada na własność żadnego zabytku wpisanego do rejestru.

6. Ocena stanu zachowania zabytków. Analiza szans zagrożeń

Dokonując oceny dotychczasowych działań podejmowanych na rzecz ochrony wartości kulturowych zachowanych na terenie gminy Ceków-Kolonia należy stwierdzić, iż zmiany zaistniałe w okresie ostatnich 70. lat miały zdecydowanie niekorzystny wpływ na obiekty i obszary stanowiące materialne dziedzictwo kulturowe gminy. Znaczącej zmianie uległ charakter wsi, gdzie dominować zaczęły noworealizowane obiekty zazwyczaj niedostosowane do lokalnej tradycji budowlanej pod względem gabarytów i formy, zwiększeniu uległa gęstość zabudowy, coraz częściej zagospodarowywane były nowe tereny bez należytego powiązania z wymaganiami ochrony krajobrazu kulturowego. Przede wszystkim jednak bardzo wyraźnemu zmniejszeniu uległ zasób zabytkowego, tradycyjnego budownictwa drewnianego na terenie gminy w stosunku do stanu zachowania zewidencjonowanego w I. 80. XX wieku.

Wśród organów decydujących o kształtowaniu przestrzennym w obrębie gminy w dalszym ciągu trudno znaleźć zrozumienie dla poglądu, iż konserwacja zabytków i ochrona krajobrazu kulturowego to sztuka kompromisu między wymogami konserwatorskimi a potrzebami użytkownika, zaś wymogi i działania konserwatorskie bardzo często są nieakceptowane lub bagatelizowane przez właścicieli poszczególnych obiektów zabytkowych. Jedynie najwyższa forma ochrony konserwatorskiej jaką stanowi wpisanie do rejestru zabytków może zapewnić – w miarę możliwości organizacyjnych organów ochrony zabytków oraz możliwości finansowe właścicieli – wystarczającą ochronę, pozwalając na zachowanie pierwotnych wartości obiektów oraz właściwe ich wyeksponowanie na tle pozostałej zabudowy zabytkowej.

W stosunkowo najlepszym stanie zachowały się nieliczne zespoły zabudowy sakralnej zlokalizowane na terenie gminy Ceków-Kolonia, w skład których najczęściej wchodzi kościół, plebania oraz czasami obiekty towarzyszące takie jak dzwonnica, kaplica, ogrodzenie itp. Na obszarze tej części Wielkopolski cmentarze parafialne najczęściej są oddalone od kościoła za wyjątkiem dawnych cmentarzy zlokalizowanych wokół świątyń o proveniencji średniowiecznej lub nowożytnej. Przykłady ww. zespołów stanowią obiekty w Kosmowie oraz Przespolewie Kościelnym zachowane z dobrym stanie. Niestety w złym stanie pozostaje bardzo cenny poewangelicki zespół sakralny w Prażuchach Starych z nieużytkowanym kościołem oraz obiektami dawnej szkoły i plebani przekształconymi na cele mieszkalne.

Osobnym problemem jest zły stan zachowania dawnych cmentarzy ewangelickich, których relikty zachowane są w lasach otaczających miejscowości Kuźnica oraz Prażuchy Stare, które z całą pewnością wymagają pamięci, szacunku i pielęgnacji, podobnie jak inne miejsca kultu lub pamięci takie jak krzyże przydrożne, kapliczki lub figury, których wartość czasami bywa obniżana poprzez niewprawne remonty lub naprawy.

Niestety do czasów obecnych nie dotrwała neogotycka kaplica pw. św. Mikołaja w Kamieniu wzniesiona w 1848 roku i będąca również kaplicą grobową ówczesnych właścicieli i fundatorów kaplicy Czartkowskich.

Spośród nielicznych zachowanych na terenie gminy Ceków-Kolonia założeń rezydencjonalnych i zespołów folwarcznych najmniejszym przekształceniom uległ zespół dworsko-parkowo-folwarczny w Kamieniu. Po założeniu w Morawinie pozostał do dnia dzisiejszego jedynie budynek dworu zachowany w bardzo złym stanie oraz szczątki parku przekształcone w ogólnodostępny zieleniec o charakterze rekreacyjny towarzyszący pobliskim budynkom szkolnym. Niemal całkowitej likwidacji uległo założenie dworsko-parkowe w Przespolewie Pańskim. Przyczyną ww. stanu są zmiany w stanie własnościowym, utrata pierwotnej funkcji, adaptacje lub rozbiórki obiektów w 2. poł. XX w. oraz będące ich konsekwencją późniejsze przekształcenia, a także ogólne zaniedbanie, długotrwały brak użytkowania, remontów i prac pielęgnacyjnych.

Wśród wszystkich pozostałych zabytków z terenu gminy Ceków-Kolonia należy wyróżnić najlepiej zachowany budynek użyteczności publicznej jakim jest powstały w 1. ćw. XIX w. budynek poczty, który po dzień dzisiejszy zachował swoje pierwotne przeznaczenie.

W poniższej tabeli przedstawione zostały najistotniejsze szanse i zagrożenia dla obiektów dziedzictwa kulturowego istniejących na terenie gminy Ceków-Kolonia.

SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość pozyskiwania środków zewnątrz na zadania związane z opieką nad zabytkami i rewaloryzacja zabytkowych przestrzeni.	Nie podejmowanie przez właścicieli koniecznych remontów budynków zabytkowych lub inwestycje związane z ich przekształceniem powodującym utratę cech zabytkowych (przebudowy, rozbudowy)

<p>Podtrzymywanie pozytywnego wizerunku gminy jako szanującej swoją przeszłość, dorobek artystyczny przeszłych pokoleń oraz ich dziedzictwo. Duma z własności dziedzictwa kulturowego gminy.</p>	<p>Nie podejmowanie przez właścicieli koniecznych remontów budynków zabytkowych lub inwestycje związane z ich przekształceniem powodującym utratę cech zabytkowych (przebudowy, rozbudowy)</p>
<p>Wzmacnianie wśród mieszkańców świadomości i tożsamości związanej z tzw. „małą ojczyzną” i jej walorami.</p>	<p>Brak zabiegów porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach parków dworskich lub cmentarzy</p>
<p>Rozwój turystyki i związane z tym dochody dla gminy oraz możliwość zwiększania miejsc pracy</p>	<p>Pozostawienie obiektów zabytkowych w stanie nieużytkowanym, przyspieszającym ich degradację</p>
<p>Przekazywanie przyszłym pokoleniom przykładu z dbania i jednocześnie rozwijania dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Nadmierny ruch samochodowy zwłaszcza, samochodów ciężarowych przebiegający przez centrum miejscowości usytuowanych wzdłuż istotnych dla komunikacji samochodowej dróg</p>
<p>Możliwość pozyskiwania środków zewnątrz na zadania związane z opieką nad zabytkami i rewaloryzacja zabytkowych przestrzeni.</p>	<p>Zjawisko docieplania elewacji historycznych obiektów z zachowanym detalem architektonicznym (bonie, profilowane gzymsy, opaski okienne, podokienniki itp.)</p>
	<p>Wymiana oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej na okna i drzwi wykonane z PCV nie pozwalające odtwarzać dawnych elementów detalu.</p>
	<p>Umieszczanie na budynkach objętych ochroną konserwatorską oraz w obrębie obszarów objętych ochroną konserwatorską reklam zwłaszcza o charakterze wielkoformatowym.</p>
	<p>Usuwanie historycznych nawierzchni z terenów zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych objętych ochroną konserwatorską.</p>

	<p>W odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy:</p> <ul style="list-style-type: none">- inwestycje budowlane i przemysłowe;- nielegalna eksploatacja piasek i żwirowni;- głęboka orka w obrębie pól;- działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali;- wykorzystywanie ciężkiego sprzętu w rolnictwie;- rozwój budownictwa na obrzeżach miast oraz budowa dróg i obwodnic, czyli te inwestycje, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.
--	--

7. Założenia Programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Problematyka związana z opieką nad zabytkami stanowi dla władz samorządowych gminy Ceków-Kolonia istotny obszar z uwagi na możliwość podejmowania działań o odmiennym charakterze niż indywidualni właściciele zabytków. Z uwagi na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, szerzenie świadomości społecznej oraz wskazywanie kierunków rozwoju podmiotom prywatnym i działania promocyjne budujące wizerunek i prestiż gminy objęcie zabytków opieką stanowi jeden z ważnych aspektów działalności władz lokalnych.

Za priorytetowe dla „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków Kolonia na lata 2021-2024” należy uznać cele wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, tj.:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości

- mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego,
- 5) wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki nad zabytkami

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> • Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, alei przydrożnych); 	2021-2024	Budżet gminy Środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych; 	2021-2024	Budżet gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych. 	2021-2024	Działania własne gminy
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach podworskich, zabytkowych alejach przydrożnych; wspieranie lokalnych stowarzyszeń w pracach porządkowych na cmentarzach. 	2021-2024	Działania własne gminy
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną 	2021-2024	Działania własne gminy

	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach 	2021-2024	Działania własne gminy
Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy; 	2021-2024	Budżet gminy Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego); 	2021-2024	Budżet gminy Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji); 	2021-2024	Budżet gminy Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie i profilaktyka w zakresie samowoli budowlanych dotyczących obiektów zabytkowych; 	2021-2024	Budżet gminy Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych wsi o wartościach kulturowych (ochrona krajobrazu rolniczego). 	2021-2024	Budżet gminy Działania własne gminy
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	<ul style="list-style-type: none"> • W uzasadnionych przypadkach wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru cennych obszarów i obiektów zabytkowych 	2021-2024	Działania własne gminy

<p>Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy, - wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy, - wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk. 	<p>2021-2024</p>	<p>Działania własne gminy</p>
<p>Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości</p>			
<p>Kierunki zadań</p>	<p>Zadania</p>	<p>Termin realizacji</p>	<p>Finansowanie</p>
<p>Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy; • Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego; • Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego; • Wykorzystanie tworzonego systemu informacji przestrzennej dla udostępniania informacji dotyczących obiektów zabytkowych. 	<p>2021-2024</p> <p>2021-2024</p> <p>2021-2024</p> <p>2021-2024</p>	<p>Działania własne gminy</p> <p>Budżet gminy</p> <p>Budżet gminy</p> <p>Budżet gminy</p>
<p>Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego; • Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych; 	<p>2021-2024</p> <p>2021-2024</p>	<p>Budżet gminy</p> <p>Budżet gminy</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy; 	2021-2024	Budżet gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo; 	2021-2024	Budżet gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie konkursów i wspieranie zajęć pozalekcyjnych. 	2021-2024	Budżet gminy
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków; 	2021-2024	Działania własne gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych. 	w razie potrzeb	Budżet gminy + środki zewnętrzne
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja opracowanych szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego; 	2021-2024	Budżet gminy + środki zewnętrzne
	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy. 	2021-2024	Budżet gminy + środki zewnętrzne
Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.	<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie metod współpracy samorządu z administracyjnymi organami ochrony zabytków 	2021-2024	Działania własne gminy

7.3. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców miast i gminy w celu wywołania w nich pożądanych zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024” wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały rady gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2. Instrumenty finansowe:

- środki własne zatwierdzone uchwałą rady gminy,
- dotacje,
- subwencje,
- dofinansowania.

2. Instrumenty społeczne:

- uzyskanie poparcia lokalnej społeczności dla „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024” poprzez sprawną komunikację,
- edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności,
- współpraca z organizacjami społecznymi

4. Koordynacja i kontrola

- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,
- utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Ceków-Kolonia zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami.
- wewnętrzne okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu.

7.4. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
- wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
- wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
- liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
- liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej

Wzmiankowana analiza dokonywana będzie każdorazowo przez Wójta Gminy Ceków-Kolonia po upływie 2 lat funkcjonowania „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Ceków-Kolonia na lata 2021-2024” i zakończona zostanie raportem przedkładanym przez wójta Radzie Gminy Ceków-Kolonia. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu tejże oceny.

7.5. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie związany m.in. z zapewnieniem właściwego użytkowania obiektów z możliwością wyekspozowania ich wartości, a także z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego

zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych prac jest jej zadaniem własnym.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie ze środków m.in.:

I. MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO I SPORTU

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zmianami) w art. 71-83. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 czerwca 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2017 r. , poz. 1265).

Program operacyjny DZIEDZICTWO KULTUROWE realizowany jest w ramach corocznie ogłaszanych priorytetów.

Witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl/>

II. WIELKOPOLSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W POZNANIU

Ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Wielkopolski. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Witryna internetowa: <http://www.poznan.wuoz.gov.pl/>

III. URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO. DEPARTAMENT KULTURY

W ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego – ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl/>

IV. STAROSTWA POWIATOWEGO W KALISZU.

W ramach dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru , położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu kaliskiego w oparciu o zasady określone w uchwale Nr XLIX/540/2018 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 27 lipca 2018 r.

V. MINISTERSTWA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl/>

VI. MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH ADMINISTRACJI, DEPARTAMENT WYZNAŃ RELIGIJNYCH ORAZ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH, WYDZIAŁ FUNDUSZU KOŚCIELNEGO

Dotacje udzielane na remonty i konserwacje obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl/>

VII. NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Na zadania związane z ochroną i kształtowaniem przyrody.

Witryna internetowa: <http://www.nfosigw.gov.pl/>

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą być na finansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m in.

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.
- 2) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2021-2027, który stanowi jeden z programów operacyjnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach programu realizowanych będzie 17 osi priorytetowych m.in. 12 – kultura i dziedzictwo kulturowe.

Wymienione źródła finansowania są wskazową dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowanych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania wniosków, kryteriów oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowej instytucji udzielających pomocy finansowej.